

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024 ja asetuksen (EU) 2023/194 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024 ja asetuksen (EU) 2023/194 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta (E 30/2023 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- tutkija Tapani Pakarinen, Luonnonvarakeskus
- toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- suojeluasiantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry
- Varsinais-Suomen liitto

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 31.5.2023 neuvonsa vuoden 2024 TAC:sta Itämeren kalakannoille. ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2024 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2024 ratkaisua, joka perustuu vuosiksi 2022 ja 2023 tehtyjen lohen kalastusta koskevien kalastusrajoitusten jatkamiseen sekä lohenkalastuksen ajalliseen ja alueelliseen täsmäsäätelyyn Ljungan-joen lohikannan nopean elpymisen tukemiseksi. Täsmäsäätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta tasapuolisesti.

Komission ehdotuksen mukaisen osa-alueiden 29N ja 30 lohenkalastuksen kieltämisen aiheuttamat vakavat kielteiset vaikutukset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle olisivat kohtuuttomat verrattaessa niitä kalastuskiellon hyvin rajallisiin ja epävarmoihin myönteisiin vaikutuksiin Ljungan-joen lohikantaan.

Suomi katsoo, että vuoden 2024 TAC kaupalliselle kalastukselle asetettaisiin 50 000 loheksi siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana) kalastaa lohta kohdenneusti. Suomi katsoo, että TAC olisi laskettava 50 000 loheen komission esittämästä 53 967 lohesta, jotta otettaisiin huomioon lohen heikko nousu Tornion- ja Simojokeen vuonna 2023.

Lisäksi pyritään siihen, että vuoden 2023 ratkaisun tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

Suomi kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista. Niihin kuuluvat siimojen käyttökielto kaupallisessa kalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella Suomenlahtea lukuun ottamatta, enintään yhden eväleikatun lohien pitämisen vapaa-ajankalastajaa ja päivää kohden Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella sekä kaiken lohien vapaa-ajankalastuksessa saadun kalan maihin tuominen kokonaisuutena. Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 toukokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohien vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU-säännöksiin.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot valvovat edelleen, että Itämerellä ei harjoiteta laittonta lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi Suomi katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohien TAC

Suomi kannattaa Suomenlahden lohien TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (11 800) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti 10 144 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 48 824 – 63 049 tonnia (39 – 21 %:n vähennys vuoden 2023 TAC:sta 80 047 tonnia).

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että Pohjanlahden silakkakannan tieteellisen neuvon tueksi on varattava riittävät resurssit, jotta neuvon laatua pystytään parantamaan.

Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteen ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 41 706 – 52 459 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %, 3 962 tonnia) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus (41 706 – 3 962 (Venäjän osuus) 2959 (Riianlahdella pyydettyä pääaltaan silakka) + 902 (pääaltaalla pyydettyä Riianlahden silakka), jolloin EU:n TAC olisi 35 687 tai pistearvolla enintään 45 418 tonnia (50 – 36 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 70 822 tonnia).

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteen ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Riianlahden silakkakannan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 27 696 – 41 370 tonnia. Kun otetaan huomioon pääaltaan liittyvä vaellus TAC olisi 30 026 – 43 427 tonnia (35 – 5 prosentin vähennys vuoden 2023 TAC:sta 45 643 tonnia).

Läntisen silakkakannan TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti sivusaalis-TAC:n vahvistamista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 191 075 – 247 704 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 171 815 – 222 735 tonnia (23 – 1 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 224 114 tonnia).

Suomi katsoo, että komission ehdotus kilohailin TAC:n vahvistamiseksi siten, että otetaan huomioon silakan kohdennetun kalastuksen kieltäminen ja että silakalle vahvistetaan sivusaalis-TAC on perusteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Itäisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Suomi myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaaajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24-26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muuta kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2023 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

Punakampelan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 17 947 tonnia osa-alueilla 22 – 32 (vuonna 2023 TAC on 11 313 tonnia).

Meritaimen

Suomi kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2024 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä kalastuksen sääntelystä Itämerellä

Itämeren kalastuskiintiöitä koskeva vuosittainen päätöksenteko perustuu EU-tasolla menettelyyn, jossa Kansainvälinen merentutkimusneuvosto (ICES) ensin antaa suositukset Itämeren suurimmista sallituista saaliista seuraavalle vuodelle eli EU:n kokonaiskiintiöistä (TAC) ja komissio näiden suositusten ja jäsenmaiden kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella tekee oman ehdotuksensa kalastuskiintiöistä. Vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskeva tieteellinen neuvo on saatu ICES:ltä 31.5.2023. Komissio on antanut 28.8.2023 ehdotuksen Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2024, ja maatalous- ja kalastusneuvoston on tarkoitus päättää asiasta kokouksessaan 23.—24.10.2023.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että muutokset Itämeren kalakantojen tilassa ovat viime vuosina olleet erittäin huolestuttavia. Itämeren kalakantojen viimeaikainen nopea taantuminen näyttää olevan ensisijaisesti seurausta Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneista muutoksista. Muutokset kalakantojen tilassa korostavat tarvetta kiinnittää entistä enemmän huomiota Itämeren tilaan sekä niihin paineisiin ja uhkiin, jotka vaikuttavat merivesien tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen ja sitä kautta myös kalakantoihin. Vaikka Itämeren tilaa on pyritty parantamaan jo pitkään, tulee eri toimintojen, kuten merituulivoimaloiden, kalanviljelyn, ruoppauksen ja valuma-alueilta tulevan ravinnekuormituksen, kumulatiivisten vaikutusten ehkäisyyn ja vähentämiseen löytää uusia ja tehokkaampia keinoja. Myös kalastuksen sääntelyä tulee kehittää siten, että sääntelyssä otetaan paremmin huomioon sääntelyn kohteena olevien kalalajien vaikutukset muihin lajeihin ja koko ekosysteemiin.

Suomen lähtökohtana on kalastuskiintiöistä päätettäessä jo vuosia ollut ICES:n uusin tieteellinen neuvo, ja valiokunta korostaa edelleen oikea-aikaisen ja riittävän luotettavan tieteellisen tiedon

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

merkitystä kalakantojen sääntelyä koskevan päätöksenteon pohjana. Valiokunta pitää erittäin huolestuttavana, että komission vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskevassa ehdotuksessa ei ole kaikilta osin asianmukaisesti otettu huomioon ICES:n tieteellistä neuvoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan komission tieteellisestä neuvosta poikkeavat ehdotukset eivät perustu kalakantojen tilaa koskevaan viimeisimpään tutkimustietoon, vaan aiemmista vuosista muuttuneeseen EU:n kalastussääntelyn oikeudelliseen tulkintaan. Valiokunta katsoo, että poiketessaan tieteellisestä neuvosta komission tulisi esittää poikkeamiselle riittävät luonnontieteelliset perusteet sekä arvio myös ehdotuksensa taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Komission ehdotukseen ei kuitenkaan sisälly tällaisia vaikutusarvioita.

Silakan kalastuskiintiöt

Pohjanlahden sekä Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kokonaiskiintiöt

ICES on tieteellisessä neuvossaan suositellut silakan kohdennetun kalastuksen jatkamista Pohjanlahdella 21—39 prosentilla sekä Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella 35—50 prosentilla pienennetyn kokonaiskiintiön perusteella. Komissio on tieteellisestä neuvosta poiketen ehdottanut, että silakan kohdennettu kalastus kiellettäisiin Pohjanlahdella sekä Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella. Silakan pyynnille vahvistettaisiin komission ehdotuksen mukaan myöhemmin sivusaaliskiintiöt. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että tämä komission ehdotus on Itämeren kalastuksen sääntelyssä hyvin poikkeuksellinen ja johtaisi merkittäviin taloudellisiin menetyksiin kalastukseen liittyvissä elinkeinoissa.

Itämeren turskan, silakan ja kilohailin kalastusta ohjaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella vahvistettu monivuotinen suunnitelma, joka sisältää säännöksiä muun muassa siitä, miten EU:n kokonaiskiintiö tulee asettaa erilaisissa tilanteissa kalakantojen tilan mukaan. Kalakantojen jatkuvan taantumisen perusteella voidaan todeta, että Itämeren kalakantojen monivuotinen hoitosuunnitelma ei ole toiminut toivotulla tavalla siitä huolimatta, että kalastuksen sääntelyssä on noudatettu hoitosuunnitelmassa kirjattuja periaatteita ja tieteellistä neuvonantoa.

Valiokunta toteaa, että tutkimustiedon perusteella Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakantojen tila on ollut heikko jo 1990-luvun alusta lähtien, minkä lisäksi myös Pohjanlahden silakoiden kunto ja kookkaimpien silakoiden kasvu on 2020-luvun alussa heikentynyt huomattavasti. Silakka on biomassaltaan Itämeren keskeisin kalalaji. Koska silakka on Itämeren ekosysteemin avainlajeja, vaikuttaa silakkakantojen runsaus ja elinvoimaisuus olennaisesti myös moneen muuhun lajiin, kuten loheen ja turskaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta on Itämeren kalastuskiintiöitä käsitellessään pitänyt tärkeänä, että syitä silakoiden heikentyneeseen kasvuun selvitetään riittävin tutkimuksin (MmVL 18/2022 vp — E 72/2022 vp). Valiokunta korostaa edelleen tarvetta tehostaa tutkimusta silakkakantojen tilasta ja siihen vaikuttavista ympäristötekijöistä, kuten silakan ravintotilanteesta ja toisaalta hylkeiden, merimetsojen ja petokalojen syömän kalan vaikutuksesta. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että Itämeren silakkakannoille laadittaisiin monivuotista hoitosuunnitelmaa täydentävä elpymisohjelma.

Viimeisimpien tutkimusten perusteella Pohjanlahden silakkakannasta suuri osa isoimmista ja samalla taloudellisesti merkittävimmistä kokoluokista kuoli vuosina 2020—2022 heikon ravintotilanteen aiheuttaman nälkiintymisen takia. Kevättalvella ja keväällä 2023 kerättyjen saalisnäyttei-

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

den alustavien tietojen perusteella isojenkin silakoiden kunto näyttäisi Luonnonvarakeskuksen mukaan vahvistuneen kevättalven 2023 aikana lähelle kymmenen viime vuoden keskiarvoa eli hyvälle tasolle. Itämeren pääaltaalla ja Suomenlahdella silakkakannan elpyminen on hitaampaa kuin Pohjanlahdella, etenkin silloin kun kilohailikanta on vahva. Kilohaili kilpailee tehokkaasti silakan kanssa ravinnosta, mikä haittaa silakan menestymistä. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että komission ehdotuksessa ei ole otettu huomioon ICES:n tieteellisen neuvon valmistumisen jälkeen saatuja uusimpia tietoja silakan kuntokertoimen parantumisesta syksyn 2022 jälkeen. Pohjanlahden silakkakannan biomassassa on todennäköisesti suurempi kuin ICES:n kanta-arviota laadittaessa arvioitiin, sillä silakoiden kuntokerroin on osoittautunut kevään 2023 seurannoissa suuremmaksi kuin arvioita laadittaessa oletettiin.

Komission silakan kalastuskiintiöitä koskevan ehdotuksen vaikutukset Suomessa

Kuten edellä jo on todettu, ei komission ehdotuksessa myöskään ole otettu huomioon niitä taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, joita silakan kohdennetun kalastuksen kieltämisellä olisi. Suomessa komission esittämät silakkaa koskevat kalastuskiellot koskettavat valtioneuvoston selvityksessä esitettyjen vuoden 2022 tilastotietojen mukaan 235 kaupallista kalastajaa. Silakan menetetty tuottaja-arvo kalastajille olisi noin 15 miljoonaa euroa ja kalajauho- ja jalostusyritysten menetetty liikevaihto olisi noin 55 miljoonaa euroa, eli yhteensä silakan kalastuskiellosta aiheutuisi yli 70 miljoonan euron suorat menetykset liikevaihdossa.

Silakan kalastuskielto heikentäisi Suomen huoltovarmuutta, sillä kalastuskielto iskisi nimenomaan silakan elintarvikekäyttöön liittyvään elinkeinotoimintaan, jonka elpyminen olisi epävarmaa. Vuonna 2021 silakasta ja kilohailista käytettiin noin neljännes elintarvikkeeksi. Loput käytettiin pääosin kalajauhoksi, turkiseläinten rehuksi tai pakasteena kalojen rehuksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että silakan käyttöä elintarvikkeena edistetään kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteiden mukaisesti. Turkistalouden kysyntä on viime vuodet ollut laskussa, ja turkiseläinten rehuksi silakasta menee enää alle 10 prosenttia. Kalajauhon kysyntä on puolestaan ollut kasvussa. Kalajauhosta tehdään kalanrehua ja silakka jalostuu kasvatetuksi kalaksi ruokaketjussa. Silakan kalastukseen liittyen on tehty viime vuosina investointeja niin itse kalastukseen ja kalasatamiin kuin kalanjalostukseen. Suomeen on esimerkiksi juuri perustettu uusi kalajauhotehdas, joka voi valmistaa elintarvikkeisiinkin kelpaavaa kalajauhoa.

Silakan ja kilohailin kalastus poistaa merkittäviä määriä fosforia ja typeä Itämerestä, joten kalastuksen kieltäminen vaikuttaisi myös Itämeren tilaan. Lisäksi kalajauhon valmistuksen yhteydessä poistetaan dioksiinia Itämerestä. Kotimaisen kalan edistämishjelman mukaan kalankasvatuksen ravinnepäästöjen vähentämiseen on pyritty kehittämällä silakkaan ja kilohailiin perustuvan itämerirehun käyttöä, mikä mahdollistaa ravinteiden kierrätyksen. Suomalainen kalankasvatus muuttuu ravinnetaselaskelman mukaan Itämeressä kuormitusneutraaliksi, jos kalaa kasvatetaan Itämeren kalasta tehdyllä kalarehulla. Silakan kalastuskielto merkitsisi merkittävää takaiskua itämerirehun kehittämiseksi ja ravinnepäästöjen vähentämiseksi tehdyille työlle.

Edellä silakkakantojen tilan kehityksestä ja silakan kohdennetun kalastuksen kiellon vaikutuksista esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta tukee valtioneuvoston selvityksessä esitettyä näkemystä, jonka mukaan komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltäm

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

sen neuvon kanssa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Suomi jatkaa aktiivisesti neuvotteluita kaikilla tasoilla muiden EU:n jäsenmaiden ja komission kanssa silakan kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi vuonna 2024 valtioneuvoston kannan mukaisesti. Samalla valiokunta korostaa, että toimet silakkakantojen nopean elpymisen varmistamiseksi ovat tärkeitä sekä Itämeren ekosysteemin tasapainon että kalastuselinkeinon tulevaisuuden kannalta.

Lohen kalastuskiintiöt

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohen kokonaiskiintiö

ICES on suositellut vuosille 2022 ja 2023 lohenkalastuksen sulkemista Itämeren pääaltaan alueella Baltian maiden lohikantojen heikon tilan takia. Vuodelle 2024 ICES suosittelee lohenkalastuksen sulkemista pääaltaan lisäksi myös Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Selkämerellä (osa-alueet 29N ja 30), koska Ruotsissa olevan, Selkämereen laskevan Ljungan-joen lohikannan tila on heikentynyt kriittistä kynnyksarvoa huonommaksi. ICES:n suosituksen mukaan lohen kalastus olisi näin ollen sallittu vain Perämeren rannikolla (osa-alue 31) toukokuun alun ja lokakuun lopun välisenä aikana. Suosituksen mukainen kokonaiskiintiö olisi 60 000 lohta. Suositus koskee sekä kaupallista että vapaa-ajankalastusta. Komission ehdotus pääaltaan ja Pohjanlahden säätelyratkaisuksi vuodelle 2024 on muutoin ICES'in suosituksen mukainen, mutta Saaristomeren, Ahvenanmeren ja Selkämeren alueella olisi komission ehdotuksen mukaan mahdollista jatkaa rajoitettua lohen vapaa-ajankalastusta, ja kokonaiskiintiö olisi 53 967 lohta.

Valiokunta kiinnittää huomiota YK:n merioikeusyleissopimuksen määräyksiin alkuperävaltion vaelluskalakantoja koskevasta vastuusta ja alkuperävaltion tarpeiden huomioon ottamisesta kalastuskiintiöistä päätettäessä eli niin sanottuun kutuvaltioperiaatteeseen. Lohen kutuvaellus Pohjanlahden jokiin on erityisesti kuluvana vuonna jäänyt erittäin heikoksi siitä huolimatta, että avomerikalastus on keskeytetty ja rannikkokalastuksen kiintiöitä on pienennetty. Valtioneuvoston kannan mukaan pääaltaan ja Pohjanlahden lohen kokonaiskiintiö olisi laskettava 50 000 loheen, jotta otettaisiin huomioon lohen heikko nousu Tornion- ja Simonjokeen vuonna 2023. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että ICES:n tieteellisen neuvon antamisen jälkeen saatu viimeisin tutkimustieto tulee lohen osalta ottaa vastaavasti huomioon kuin silakkakantojen osalta, ja pitää valtioneuvoston kantaa tältä osin perusteltuna ja varovaisuusperiaatteen mukaisena.

Kaupallisen lohenkalastuksen kieltäminen Saaristomeren, Ahvenanmeren ja Selkämeren alueella aiheuttaa vakavia kielteisiä vaikutuksia kalastukselle, sillä tällä alueella on vuonna 2022 saatu noin 35 prosenttia Suomen saaliista Pohjanlahden lohikiintiöstä. Lohi on usealle rannikon kaupalliselle kalastajalle keskeinen saalislaji, joka toimii perustana myös muulle kalastukselle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Ljungan-joen lohikannan heikkenemisen taustalla on kalatauti, josta kutulohet kärsivät vuosina 2016—2020. Taudin seurauksena jokipoikastihyeydet ovat olleet pieniä vuosina 2017—2021. Esitettyjen arvioiden mukaan nousukalamäärä tulee olemaan pieni vuoteen 2025 asti, vaikka emolohia vaivannut tauti vaikuttaakin jo hellittäneen. Kalastuksen kieltämisestä Ljungan-joen lohikannoille aiheutuvat myönteiset vaikutukset ovat hyvin rajalliset, kun otetaan huomioon edellisvuosiin verrattuna selvästi pienempi lohen kokonaiskiintiö. Valiokunta pitää siten perusteltuna valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella tulee voida kalastaa lohta kohdennetusti neljän merimailin sisäpuolisella rannikkoalueella. Valiokunta korostaa, että kalastuksen sääntelyssä yleisesti ja

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

myös lohien kalastuskiintiötä asetettaessa tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta tasapuolisesti eri kalastusmuotojen erityispiirteet huomioon ottaen.

Suomenlahden lohien kokonaiskiintiö

Suomenlahdella ICES on tieteellisessä neuvossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että lohienkalastus tulisi kohdentaa istutettuun loheen eikä Venäjän Luga-joen luonnonlohia tulisi ottaa saaliiksi. Myös komission ehdotus perustuu ICES:n suosituksen mukaisesti siihen, että hylkeiden vahingoittamien lohien ja vapautettujen alamittaisten lohien määrä, arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus vähennetään kalastuskiintiöstä, jolloin kokonaiskiintiö olisi komission ehdotuksen mukaan 10 144 lohta. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää valtioneuvoston kannassa esitetyllä tavalla kokonaiskiintiön vahvistamista ICES:n suosituksen mukaisesti kannatettavana.

Valiokunta pitää kaikkien lohikantojen osalta tärkeänä valtioneuvoston kannassa ilmaista vaatimusta siitä, että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen kieltä Itämeren pääaltaalla noudatetaan ja valvotaan tehokkaasti. Valtioneuvoston selvityksessä todetaan, että on erittäin tärkeää saada Itämerelle lohien monivuotinen hoitosuunnitelma, ja valiokunta katsookin, että Suomen tulee jatkaa aktiivista vaikuttamistyötä Itämeren alueella ja EU:ssa lohien monivuotisen hoitosuunnitelman saamiseksi.

Lopuksi

Maa- ja metsätalousvaliokunta toistaa vielä lopuksi edellä jo esittämänsä huolen Itämeren kalakantojen tilasta ja siitä, että komission vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskevassa ehdotuksessa ei ole kaikilta osin asianmukaisesti otettu huomioon ICES:n tieteellistä neuvoa ja viimeisintä kalakantojen tilaa koskevaa tutkimustietoa. Kalakantojen sääntelyä koskevan päätöksenteon EU-tasolla tulee perustua ajantasaiseen ja luotettavaan tutkimustietoon kalakantojen tilasta ja sääntelyehdotusten ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Komission ehdotus Pohjanlahden sekä Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa, kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, eikä se vastaa niitä vaatimuksia, joita säädösehdotusten vaikutusarvioinneille kansallisesti ja EU-tasolla on asetettu. Valiokunta katsoo, että silakan kalastusmahdollisuudet vuonna 2024 tulee turvata valtioneuvoston kannan mukaisesti.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 5/2023 vp

Helsingissä 29.9.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina